

4.

Եղերերգուն սիրտ թալիացաւ, ոչ պահեաց ժողով,
 Եկանատես զոյ արկածիցն անդ մահագոյծ,
 Օ՛ր ձիւ մանկանց, և գոռմունք մարց, հարցն աղաղակ,
 Ի մի զուգեալ ի բռան անդ, (ժամ դժնդակ):
 Ի գող արկին զսարուձոր: Օ՛ր զօրաց սուր՝
 Մղէր ի գետ զՀայկաղենայս ճարակաւուր,
 Սասն այն անձին ետ քաջայեր լինել անահ,
 Եւ յԱրասխին ի ջուր սուղեալ առնուլ զմահ:
 Ինձ մեռանիլ, ասաց շահ է յալիս գետոյն,
 Որոյ ակունք բղխեն վճիտ՝ ի սուրբ հողոյն,
 Քան անցանիլ ի հող օտար, հող դառնութեան,
 Ուր թշնամին ոտնհար լեցի յիմ գերեզման:
 Եսաց եկաց, և անդաճէր, մի՛ անձնասպան
 Լինել կամաւ, այլ անցանիլ ընդ յորդ ջուրն այն,
 Եղ ի մոխ, զնալ ի լող, և սրացաւ,
 Եւ ի թափոյն յաղթահարեալ՝ անդ թաղեցաւ:

Ի Նոր-Ջուղայ:

8.

ԱՋԳԱՅԻՆ

ՆՈՒԵՐԲ ԵՒ ՈՒՍՏ

ԳԼՈՐԳ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՓՈՍԻ ՎԵՆԵՐԵՆՆԵՐ՝

Աստրախանայ Վիճակին Առաջնորդ
 Գեր. Գէորգ Արքեպիսկոպոս Վեհա-
 պետեան՝ ի պէտս Մայր Տաճարի Ս. Էջ-
 միածնի՝ քսան հատ ժամաշապիկ, եւ
 ի նպաստ ձեմարանի հենք հարկ-ը ուղ-
 լի նուիրեց: Եւս ուխտիւք խոստացաւ
 յառաջակայ 1876 թուականէն սկսեալ՝
 իւրաքանչիւր տարի մի որդեգրի համար
 երեք հարկ-ըական ուղբի նպաստել, եւ
 այս առթիւ հետեւեալ յայտարարու-
 թիւնը մատոյց առ Վեհ. Հայրապետ,
 զոր արժան կհամարվիք հրատարակել:

«Քաղցր է ինձ արդարեւ, հանապաղ
 առաջի աչաց ունել զսեպուհ պարտա-
 ւորութիւն հոգեկան որդիութեան ի-
 մոյ առ շնորհաճաւալ Մայր Աթոռն
 Կաթողիկէ Եկեղեցի, որոյ շնորհն վա-
 յելեալ եմ ի մանկութենէ որպէս աստ՝
 նոյն եւ ի տեղիս տեղիս ի դանաղան
 քաղաքս եւ ի վիճակս ուստի ըստ հա-
 րազատ որդիութեանս ճանաչեմ եւ
 զիսկական տարտաւորութիւն միշտ ըստ
 կարեւորին պիտանի գտանիլ, ոչ զլա-
 նալ բնաւին ցուցանելոյ զշատ կամ ըզ-

սակաւ պտղաբերութիւնս, նուիրել ի սեպհականութեանց՝ զորս շահիմ ես ի նպաստից Վիճակային եւ եկեղեցական արդեանց. ունելով յանմուռ յիշողութեան իմում՝ զորդիական պարտաւորութիւն իմ՝ ոչ զանց արարս ի զարդ ճաճարին Աստուծոյ եւ ի վայելս որդեգիր մանկանց նորակառոյց հոյակապ հանրահաշակ ձեմարանին՝ ի նորոյ կարել տալ զքսան հատ կերպասեայ ժամաշապիկս իմով ծախիւք եւ արդեամբք, զորս ներկայացուցի Գերափառ Սժելոյդ յԱստուծոյ՝ ընդ չորից գործադրեալ մախմուրեայ ժամաշապկաց յեկեղեցեսցն Աստրախանայ՝ ի ներկայ գալըստեան իմոյ յԱթոռս Սուրբ:

«Եւ հետեւաբար՝ ցանկանալով ցանկացայ այց առնել բարեհաշակ ձեմարանին հիմնարկելոյ Զեօք՝ եւ մանրաքրնին գիտողութեամբ զննեցի զներքին եւ զարտաքին բարեւայելչութիւն եւ զմեծածախս տնտեսական կառավարութիւն նորին, զոր ոչ հեշտեալ կառավարի առանց պատշաճաւոր հսկողութեանց, մանաւանդ թէ՛ եւ օժանդակութեանց, վասն որոյ հրաւիրեալ ի որդիապարտն ջերմեռանդութեանց՝ նրւիրեմ զէնք հարեւր ռուբլիս առ այժմ, եւ ուխտեմ ամենայն յօժարութեամբ ամի ամի ի մատակարարեալն ինձ յեկեղեցական արդեանց վիճակի իմում մատուցանել զէնք հարեւր ռուբլիս յատկապէս նշանակելով յանուն իմ զմի որդեգիր Վեհապետեան կոչմամբ, զորպիսի գումար շարունակեցից սկսեալ ի մէկէն Յունվարի 1876 ամի, առաքելով ի Սինօդն յերկուս նուագս ի տարին,

ի սկզբան Յունվարի՝ եւ ի սկզբան Յուլիսի անխափան՝ ցորչափ գտանիմ ի վիճակին Աստրախանայ պարտաւորութեամբ Վիճակաւոր Առաջնորդի:»

Գեր. Գէորգ Արքեպիսկոպոս Վեհապետեանցի սոյնպիսի ջերմեռանդ եւ սրտաբուղիս զգացմունք՝ եւ բարեսիրական նուէրներն եւ ուխտն կվայելէ որ արժանաւոր գովեստիւք հրատարակուին ի գիտութիւն եւ ի մխիթարութիւն համայն ողջամիտ Հայոց, եւ ամենեցուն շնորհակալութիւնքը գրաւեն՝ ինչպէս որ Արարատ Ամաագրոյս խմբագրութեանն գրաւած է, զոր եւ հրապարակաւ կ'այտնէ:

Երբ որ եւ իցէ ազգօգուտ եւ եկեղեցաշէն ջանից եւ գործոց նկատմամբ եկեղեցական եւ աշխարհական դասուց բարձրաստիճան պաշտօնեայք եւ ակաւոր անձինք համակրութեամբ ոգեւորուած կընպաստեն եւ կաջակցին՝ հասարակութիւնն անշուշտ առաւել եւս կողեւորուի եւ կնպաստէ իւր անձր անգամ՝ երբէք չխնայելով. ուստի Գէորգ Արքեպիսկոպոսի եւ նմանեացն սոյնպիսի եռանդն եւ զգացմունք ի գործ արդիւնաւորելով՝ մեծ նշանակութիւն եւ արժէք ունի:

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԶԵՌՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Ի 19-ն ամսոյս՝ ձեռնագրութեամբ Վեհ. Հայրապետի ամենայն Հայոց Արժ. Յակոբ ձգնաւորեալն, Կարապետ Սերովբեան եւ Վահրամ Մանկունի Թ. Վարդապետք՝ եւ Արժ. Սուքիաս Վարդապետ

Պարզեանց՝ Եպիսկոպոսական, բարձր աստիճանին արժանացան:

Յակոբ Եպիսկոպոսն Եւդոկիոյ Վիճակին Առաջնորդ գոլով՝ նորա վերայ ձեռնադրեցաւ, իսկ երեքն՝ Մայր Աթոռոյս Ս. Էջմիածնի Միաբանութենէ էին եւ այնպէս ձեռնադրեցան:

Կբարեմադրեմք ի Տեառնէ տալ Նորընծայ Եպիսկոպոսաց կարողութիւն, ղօրութիւն եւ արդիւնաւորութիւն, որպէս զի պարզերեսութեամբ եւ արժանաւոր վարուք՝ գործովք եւ արդեամբք կարող լինին իւրեանց նորընկալ ծանր միանգամայն լսեմ աստիճանին համաձայն փայլել Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ մէջ:

Վ Ե Ր Ա Դ Ա Ր 2.

Գեր. Սարգիս Արքեպիսկոպոս Հ. Զաւլեանց՝ Արցախոյ Վիճակին Առաջնորդն՝ ի 13^ն ամսոյս մեկնեցաւ աստի ի Տփլիս երթալոյ համար, ուր առժամանակեայ պիտի մնայ իւր անձնական տկարութիւնը ըստ արժանոյն լաւացնելոյ համար:

Ի Վ Ի ԷՆ Ն Ա Յ Ե.

Մի մասնաւոր նամակէ՝ ցաւօք սրտի կքաղեմք հետեւեալ տեղեկութեանց պարբերութիւնքը եւ կհրատարակեմք:

«Նորերումս ազատ ժամանակին զընացինք Վիէննայի Միթիթարեան միաբանութեան այցելութիւն: Սոքա ընդունում են Պապի անսխալականութիւնը:

Յիւսով էի որ մի տարի կարօտ մնալով Հայոց եկեղեցւո՝ երգեցողութեան՝ գոնէ կաթոլիկներն բերանից կսեմ այն, բայց տարաբախտաբար ժամերգութիւնը լատիններէն էր: Թէեւ նոքա խօսելիս արդարացնում էին՝ որ այդ օրը առանձնապէս հրաւիրած էր այլ քահանայ օտարազգի, բայց այստեղի Հայերը հաւատացնում են որ միշտ լատիններէն է երգեցողութիւնը: Ուզեցայ տեսնել միաբանութեան ուսումնարանը, նոքա յետ ձգեցին ուրիշ ժամանակի: Ես կերթամ դարձեալ, եւ եթէ ուշադրութեան արժանի բան կլինի՝ կգրեմ ձեզ:

«Սոքա եզուիտներ են եւ շատ կրօնամոլ: Երկու տարի սորանից առաջ, երբ այստեղ մեռաւ մեր ցենզօր (գրաքննիչ) Ղայթմազեանը, սոքա չէին համաձայնուել թաղել նորան եւ պահանջել էին՝ որ մեռելին կնքեն առաջ եւ յետոյ կթաղեն: Հարկադրուած հրաւիրել էին թաղելու համար լուսեւրական քահանայ:

«Փառք Աստուծոյ՝ որ քիչ աշակերտներ ունին, — 11 հատ բոլորն: Առհասարակ տիսուր եւ ցաւալի տպաւորութիւն արաւ ինձ վերայ այս յիմար կրօնամոլների գրութիւնը: Սոքա ունին մի մեծ տպարան ամենայն լեզուով, որը բոլոր Աւստրիացում համարվում է առաջինը եւ տպում են գրքեր ամեն լեզուով: Բաց ի համարեա հայերէնից, ուր բացի մի քանի եկեղեցական գրքերից խմորուած կաթոլիկութիւնով եւ գովասանական ճառերից առ պապն՝ ոչինչ չկայ: . . . »

Եթէ ստոյգ է Վիեննայի Մխիթարեանութեան այլ եւս Հայերէն ժամերգութենէ եւս դադարիլն, մեծ ամօթ ինքեանց, եւ թող այսուհետեւ Հայութեան անունը եւս իսպառ ջնջեն իւրեանց վերայէն եւ ըստ ամենայնի պարզ Պապական կամ Լատին հրատարակվին:

Մեք կ'յուսայինք՝ որ հետզհետէ նոքա կարթննան եւ կ'հեռանան այն վրտանգէն՝ որ նոցա առջեւ բացուած կայ եւ անհրաժեշտ ջնջումն կ'ըսպառնայ նոցա բոլորովին օտար ձուլման մէջ:

Այս առթիւ կ'յաւելումք հետեւեալը եւս՝ զի՝ Մխիթարեան ուխտի՝ թէ ի Վիեննա եւ թէ ի Վիեննայի՝ եւ նոցա ազդեցութեան շնորհիւ բոլոր Հայ-կաթոլիկները կ'ընամոռն եւ ազդատեաց ուղղութիւնը եւ կ'ընենք ի վաղուց անտի ողջամիտ անձանց յայտնի են բազմաթիւ փաստերով, եւ ահա այնպիսի ուղղութենէն յետոյ՝ մերժելով մինչեւ անգամ մայրենի լեզուն եւն եկեղեցւոյ մէջէն՝ նոքա դարձեալ կ'ըյանդգնին ասել թէ՝ ինքեանք Հայոց ազգի հարազատ որդիք են, մինչդեռ եթէ արդարեւ հարազատ որդիք էին՝ պէտք է որ հարազատութեամբ Հայոց եւ մայրենի բռն սուրբ եկեղեցւոյ հետ անկեղծութեամբ միանալով՝ նախանձախնդրութեամբ պահպանեն մեր Հայոց պաշտելի նախնեաց մաքուր արիւնը, անարատ կրօնը, մայրենի լեզուն, ազգային ոգին եւ այլ բազմատեսակ նուիրական յատկութիւնքը՝ որպիսիքն ճշմարիտ եւ ողջամիտ Հայոց համար՝ արեամբ չափ յաւէտ պաշտելի եւ նախամեծարելի են:

ՅԵՅՏԵՐԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ ՀԱՇՆԻ . . . ՆՈՐ . ԶՈՒՂԱՅ՝

(Առջեւ ինքն ձեռքդ):

Ապրտակտ Տէր Յ. Գալստանեան	20
Ապրտակտ Յովհաննէսեան	10
Մինաս Մ. Խ. Բարանեան	5
Սօֆիա Չօհրաբեան	50
Յովհաննէս Խաչիկ Բարան և իւր կողակից	7
Ղազար Յովսէփ Բարսեղեան	2
Մկրտիչ Յակովբեան	4
Յովսէփ Ծատուրեան	5
Այվազ Մարտիրոսեան	10
Աւստրիացի Պարոն մի	10
Յարութիւն Մարգարեան	3
Մարիամ Գրիգորեան Կոստանայ անապատի դռնապան	2
Նիկողայոս Գրիգորեան և իւր կողակից	2
Խանում Շահբազեան Համադանցի	5
Յովսէփեան Ղարախանեան	25
Գուգուլի Յ. Արախանեան	10
Սրբուհի Էմինեան	10
Բարեկամ մի	10
Մկրտում Գէորգեան և իւր կողակից	1
Ովսանայ Մէկլոթ	2
Գէորգ Գրիգորեան	10
Սարգիս Ծատուրեան	2
Սանդուխտ Ուղուրեան	10
Աւետիք Տէր Գալթեան	10
Յովհաննէս Ղառնդեան	5
Սանդուխտ Մինասեան ի կողմանէ իւր և հանդուցեալ Խանդան	10
Սիմէօն Յովհաննէսեան և Բաղաբեր	
Սիմէօնեան	2
Ոսկան Միքայէլեան և Մարիամ	
Ոսկանեան	5
Խաչիսթուն Յովհաննէսեան	10
Յովակիմ Տէր Անդրեասեան	1
Եղիսարէթ Ստեփաննոսեան	1
Եղիսարէթ Յ. Բարսեղեան	20